

„Reaganomics” op z'n Nederlands

A. F. VAN ZWEEDEEN

Het dagblad *Trouw* tracht zijn abonnees aan zich te binden door politieke prenten van lezers af te drukken. Onlangs trof mij zo'n aandoenlijk onbeholpen cartoon, niet omdat het een goede tekening was, maar omdat de politieke reacties op het *Centraal Economisch Plan 1983* er zo raak in waren geschetst. Je zag de heren Nijpels, De Vries en Den Uyl met een instemmend gebaar op de heer Van den Beld wijzen. De tekenaar had er ook nog de heren Van Veen en Kok bij kunnen zetten. Ieder meende immers zijn eigen mening over het beleid van het kabinet in het samenvattende eerste hoofdstuk van het *Centraal Economisch Plan 1983* te herkennen. Het kabinet, de VVD en de werkgevers konden wijzen op de uitspraak dat „aan ombuigingen gericht op geleidelijke vermindering van het financieringsstekort niet kan worden ontkomen”. De anderen, die minder overtuigd zijn van de doelmatigheid van het bezuinigingsbeleid, konden zich met evenveel recht beroepen op het advies van Van den Beld om naast ombuigingen andere beleidslijnen te volgen, omdat aan de bezuinigingen de problematiek is verbonden van vraaguitval en uitverdieneffecten. Het gericht stimuleren van investeringen door het instrument van de Maatschappij voor Industriële Projecten zou naar zijn mening een tegenwicht tegen de noodzakelijke ombuigingen kunnen bieden.

Ook het derde spoor van het kabinetsbeleid, dat van herverdeling van arbeid, kan volgens de directeur van het CPB worden gevolgd. Arbeidstijdverkorting met inlevering van loon kan de werkloosheid verlichten, al wordt daardoor wel de ruimte beperkt om ergens anders wat te doen.

Voor- en tegenstanders van het kabinet-Lubbers moet het toch duidelijk zijn dat Van den Beld geen millimeter afwijkt van de officieel uitgezette beleidslijnen. Evenmin als de president van De Nederlandsche Bank ziet hij ruimte voor een stimulerend beleid. In het *Centraal Economisch Plan* van vorig jaar bepleitte hij nog een internationale actie om de economie te stimuleren. Thans blijkt hij voorstander te zijn van het idee van de Amerikaanse Nobelprijswinnaar Klein. Diens uitgangspunt is dat eerst het begrotingstekort van de Verenigde Staten moet worden verminderd van \$ 200 mrd. tot \$ 100 mrd. Er kan dan een ruimer monetair beleid worden gevoerd dat tot een lagere rente kan leiden.

Een klein aantal industrielanden zonder grote tekorten op de betalingsbalans zou in het kielzog daarvan een actiever stimuleringsbeleid kunnen voeren. In 1986 zou de groei 3% hoger kunnen uitvallen, wat een positief effect van 1% op de werkgelegenheid heeft. Dit is overigens meer een privé-opvatting van Van den Beld.

In het *Centraal Economisch Plan 1983* zelf is niets van een pleidooi voor een internationale aanpak van de crisis terug te vinden. In dit opzicht wijkt het CPB evenmin af van de opvattingen van het kabinet dat geen enkele reden ziet om in de troosteloze ontmoetingen van de regeringsleiders enig initiatief voor een gecoördineerde internationale actie te ondernemen.

Het CPB levert geen alibi meer voor tegenstanders van het aanpassingsbeleid dat door inkrimping van de collectieve sector en deregulering ruimte wil scheppen voor herstel van de marktsector. Een andere adviseur van het kabinet, de secretaris-generaal van het Ministerie van Economische Zaken, prof. dr. F. W. Rutten, heeft onlangs duidelijk gemaakt dat het niet alleen gaat om het „beter kloppend maken van de overheidskas” als er in ons land wordt gepraat over bezuiniging op collectieve uitgaven. In een voordracht voor de Vereniging voor Strategische Beleidsvorming, die merkwaardig genoeg weinig aandacht heeft getrokken in de pers, zei deze topadviseur van het economisch beleid dat het enorm gaat tot een stelselherziening te komen die „meer recht doet aan de keuzevrijheid en verantwoordelijkheid van de mensen.” De titel van zijn voordracht was op zich zelf al veelzeggend: „Op zoek naar een betere vi-

sie op de wenselijke rol van de overheid in een stagnerende economie.”

Gold vroeger, vooral bij progressieve politici, de opvatting dat de overheid zich juist in een depressie meer met de economie moest bemoeien door haar uitgaven op te voeren en regelend op te treden, in de jaren tachtig is sterke twijfel ontstaan over de rol van de overheid. Rutten meent dat bij het overheidsbeleid niet altijd het algemeen belang voorop heeft gestaan, maar ook deelbelangen aan werknemers- en werkgeverszijde. Ieder probeerde de collectieve sector voor zijn specifieke wensen op te laten draaien en politiek Den Haag gaf meestal aan die druk toe. De economische stagnatie is volgens Rutten het gevolg van een gebrek aan flexibiliteit, een teveel aan regelgeving en een te ver doorgeschoten herverdeling van inkomens. Uit een onderzoek van de Zweedse econoom A. Lindbeck leidt hij af dat landen die vasthouden aan een zeer ver uitgedijd welvaartssysteem (zoals Zweden en Nederland) ten slotte in economische stagnatie en verarming belanden. Nederland scoort internationaal gezien buitengewoon slecht. Uit vergelijkende cijfers die het CPB heeft opgesteld blijkt dat wij een van hoogste werkloosheidscijfers van de OECD-landen kennen: 15,5% tegen gemiddeld 9,5% voor het hele OECD-gebied.

Rutten legt een verband met de groei van de collectieve sector, die nergens zo sterk was als hier te lande. Zou het groeitempo van de laatste twee jaar — 3% — doorzetten, dan komen we aan het eind van dit decennium op een aandeel van de overheidsuitgaven in het nationaal inkomen van 90%. Volgens Rutten zou dat betekenen dat de werking van de markteconomie verder zou worden belemmerd door steeds zwakkere prikkels in het officiële circuit en steeds sterkere verleidingen in het zwarte circuit. Hij verliest daarbij niet uit het oog dat de sterke stijging van het aandeel van de collectieve uitgaven in het nationale inkomen veroorzaakt is door het inzakken van de economische groei. Rutten gelooft dat op den duur hogere groeicijfers dan in de afgelopen vijf jaar kunnen worden bereikt door verstarrende elementen aan de aanbodzijde weg te nemen. „Reaganomics” op zijn Nederlands dus.

A. F. van Zweeden